

UDK: 65.012.6(520)(450):368.32+368.81:368.025.6:616.036.21:658.97.930.24:930.24

PRIKAZ INOSTRANOG ČLANKA

JAPANSKA DISCIPLINA U VANREDNIM SITUACIJAMA

Autor ovog članka dr Köksal Sahin 15 godina se bavi japanskim pravom i nemačko-japanskim poslovnim odnosima. Član je jedne istraživačke zajednice za pravo osiguranja u Japanu i nemački partner za komunikaciju u Udruženju osiguravača života u Tokiju, pa je već u samom početku objasnio razloge bliskih poslovnih odnosa Nemačke i Japana. Nemačka preduzeća odavno su aktivna u Japanu, o čemu svedoči 160 godina trgovinskih odnosa između tih država. Pristup inostranom tj. nemačkom tržištu pospešuju i slični pravni odnosi, a odskora i sporazum o slobodnoj trgovini sa Evropskom unijom. Autor napominje da Nemci cene japanski stabilan visoki životni standard, tehnološki napredak i tradicionalnu kulturu koja se odražava i na poslovnu praksu i radnu kulturu.

Veliki značaj ima i japanska branša osiguranja, jer mereno prihodom od premija, ova dalekoistočna ostrvska država je sa svojih preko 126 miliona stanovnika postala treće po veličini tržište osiguranja na svetu. Japanski osiguravači tako su već dugo globalni igrači koji grade svoju tržišnu poziciju u zemljama s one strane okeana, gde svojim investicijama pobuđuju pažnju. Za Nemačku je japansko osiguravajuće tržište zanimljivo pre svega zbog dugogodišnjih nižih kamata i demografskih promena, ali i po tome kako su prevazišli posledice Tohoku zemljotresa i nuklearne katastrofe. Uz to, sada stiže i nov izazov: pandemija kovida 19. Do sada je Japan uspevao da se nosi s kriznim vremenima i da uvek ponovo utvrdi svoje mesto na globalnom tržištu.

Iz članka saznajemo kako se osiguravači u Zemlji izlazećeg sunca bore s teškim vremenima i kako fleksibilnošću štite svoje tržišne pozicije. Japanski osiguravači su se dokazali na polju nultih kamata, starenja stanovništva i nacionalnih katastrofa kao što su zemljotresi i cunamiji. Rast je proistekao iz dobiti na akcijskim tržištima i akvizicijama u inostranstvu. Međutim, pandemija korona virusa dovela je i ovaj poslovni model do nestabilnosti.

Rastuća očekivana dužina života i osiguravajuća praksa

Zbog rastuće očekivane dužine života u Japanu, pored klasičnih usluga u ponudi su i kombinacije sa velnes uslugama kojima se ostvaruje popust na premiju (npr. godišnji zdravstveni čekovi, sportski programi, programi zdrave ishrane).

Starenje stanovništva za sobom povlači i porast obolevanja od demencije, pa japanski osiguravači od 2016. godine povećavaju ponudu osiguranja za slučaj demencije. U članku je pokazano kako je jedna sudska odluka, kojom su članovi porodice na osnovu svoje obaveze nadzora nad roditeljima bolesnim od demencije proglašeni odgovornim za njihove postupke, dovela do ponude te usluge osiguranja, a prema nemačkom uzoru. Pojedini osiguravači nude i uređaj s bar-kodom, koji sadrži lične podatke dementnog osiguranika, a koji može da se nosi na telu.

U Japanu je zbog stalno rastuće očekivane dužine života (žene 87,1, muškarci 81,1 godina) veoma rašireno i privatno rentno osiguranje. Tablica smrtnosti je 2018. godine prilagođena toj tendenciji. Međutim, u Japanu još uvek nema osiguravajućih usluga zbrinjavanja u starosti u smislu raznih osiguranja s državnim doplatama.

Nova strategija japanskih osiguravača bila je usmerena i na promenu prodajnih kanala. Tradicionalni, direktni prodajni putevi zamenjeni su maklerima (brokerima) i zastupnicima, a uvedeni su i novi prodajni kanali kao što su bankoosiguranje i prodaja putem interneta. Danas se u Japanu skoro 26 procenata životnog osiguranja proda preko šaltera banaka.

Nadzor nad osiguranjem

Veoma dragocen odeljak članka posvećen je liberalizaciji tržišta i regulacionoj plimi. Radi savladavanja krize, u Tokiju su devedesetih godina preduzete deregulacione mere kako bi osiguravajuće tržište ostalo sposobno za konkurenciju. Olakšan je pristup tržištu inostranim osiguravačima i oslabljena do tada preovlađujuća podela na grane, pri čemu je osiguravačima života omogućeno da osnivanjem društava kćerki posluju i kao osiguravači od šteta i obrnuto. Godine 2001. došlo je do liberalizacije poslovanja tzv. treće grane, koja je pokrivala bolesničko osiguranje i osiguranje dugotrajne nege i bila rezervisana samo za inostrane i male osiguravače. Mnogi veliki osiguravači iskoristili su tu priliku da počnu poslovati u ovoj ovlasti. Broj osiguravača je povećan: dozvole za rad dobila su 43 osiguravača života i 54 neživotna osiguravača. U Japanu posluju 23 filijale inostranih osiguravača, od čega se jedno društvo bavi životnim, a 22 neživotnim osiguranjem. na delu je i sjedinjenje više osiguravača u grupno preduzeće (preduzeće grupu) kao što je npr. MS&AD, „Tokio Marine“ ili „Sompo Japan Group“. Grupe su nastajale da bi se u kriznim vremenima izbegla nesolventnost, a preduzeća uzajamno pomagala, što je dovelo do prestrukturiranja i preuzimanja. Danas su sve češća razmišljanja o mogućnosti da se grupe u narednim godinama rasformiraju, čime bi se proširio pristup inostranih osiguravača.

U Japanu je uvedena nova nadzorna vlast za finansijski sektor *Financial Services Authority FSA*, (jap. Kin'yû-chô), kao Agencija za nadzor finansijskih usluga Ministarstva finansija. Od juna 2019. godine nadzorne institucije Japana *FSA* i nemačka

Bafn neguju blisku saradnju i razmenu informacija radi unapređenja nadzora. Pored detaljne komparacije japanske i nemačke regulative nadzora nad osiguranjem i finansijama, u članku je navedeno da je isto kao Nemačka, i Japan svoju preko 100 godina staru osiguravajuću pravnu regulativu preuredio i modernizovao, i ona je po mnogo čemu nalik nemačkom Zakonu o ugovoru o osiguranju (VVG).

Osiguranje od katastrofalnih rizika

Nije se mogla zaobići ni aktuelna tema pandemije kovida 19 i njenog uticaja na osiguranje. I japanske osiguravače čekaju brojni zadaci. Ipak, drugačije nego u drugim zemljama, osiguravači su tamo već prebrodili slične velike katastrofe: u martu 2011. Japan je pogodio razoran zemljotres čiji je epicentar bio u moru. Prouzrokovao je cunami u kome je stradalo oko 16.000 ljudi. Toj nesreći pridružila se havarija na reaktoru atomske elektrane „Fukušima Daaichi“, čija ekonomska i socijalna dejstva i danas prate Japance. Nastao je ekonomski gubitak od procenjenih 192 mlrd evra, od čega je 31 mlrd bila osigurana.

Što se tiče borbe s katastrofama, mnogi osiguravači iskoristili su tu situaciju da u Japan uvedu odgovarajuće usluge prema nemačkim uzorima (npr. osiguranje od prekida rada).

Kada je reč o pandemiji koronavirusa, u Japanu su preduzete sve neophodne preventivne mere. Početkom aprila japanska vlada objavila je vanredno stanje, najpre u sedam prefektura, a kasnije u celoj zemlji (jap. Hijo jitai). Za osiguravače su važile mere izbegavanja direktnih kontakata s klijentima, što je zamenjeno onlajn uslugama i pružanjem instrukcija i informacija preko kol-centara. Rad u poslovnim prostorima redukovan je i zamenjen radom od kuće, gde god je moguće.

Zanimljivo je da je korišćenje maski za lice u japanskim džinovskim gradovima bilo uobičajeno i pre pojave kovida 19. Prosečno se u Japanu godišnje koristilo 5,5 milijardi maski za lice.

Uprkos svim preduzetim merama i iskustvu iz ranijih katastrofalnih događaja, ni japanski osiguravači ne mogu biti spokojni u očekivanju globalne recesije izazvane pandemijom. Razlog za to su investicije osiguravača u inostrane kreditne usluge, valutni rizik i investiranje u domaće akcije. Procenjuje se da bi većina japanskih osiguravača ipak mogla pretrpeti samo minimalne eksplicitne osiguravajuće gubitke. Pre svega, ograničeni su potencijalni direktno osigurani neto gubici iz bolesničkog zdravstvenog osiguranja pošto je vlada preuzela sve medicinske troškove u vezi sa kovidom 19. Druge relevantne osigurane neto štete kod uobičajenih usluga zdravstvenog osiguranja su neznatne, pošto su isplate šteta za troškove bolnica minimalne zbog strukture tipičnih japanskih usluga bolesničkog osiguranja.

G. Popović: Prikaz članka „Japanska disciplina u vanrednim situacijama“

Na kraju, može se zaključiti da se japansko tržište osiguranja poslednjih 30 godina uspešno prilagođavalo stalnim promenama.

Izvor

- Dr Köksal Sahin: Japans Notfalldisziplin, *Versicherungswirtschaft*, jun 2020, str. 80–87)

Prevela i priredila: **Gordana L. Popović, dipl. filolog**